

Ο ΑΣΤΗΡ ΤΩΝ ΜΑΓΩΝ

Πρὸ χιλίων ἑννεακοσίων καὶ δέκα ἐτῶν⁽¹⁾ κατὰ τινα νύκτα παγεράν καὶ χιονώδη τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς ἡ ἐκ τοῦ ἐπιφανοῦς οἴκου τοῦ Δαβὶδ Μαρία κεκμηκυῖα καὶ ἐπίτοκος μὴ εὐροῦσα κατάλυμα ἐν Βηθλεὲμ διὰ τὴν διαφυγὴν μετὰ τοῦ μνηστῆρος αὐτῆς Ἰωσήφ ἐξελέξατο ὡς οἶκημα σπηλαίου σκοτεινὸν καὶ ἀνήλιον.

Ἐκεῖ εἰς τινα γωνίαν ἀνεπαύοντο μακαρίως προφυλαγμένοι ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν πνέοντος ψυχροῦ ἀνέμου ἵσως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν νιφάδων τῆς χιόνος εἰς ὅνος καὶ εἰςβοῦς μασσῶντες νωχελῶς, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, τὴν εἰς τὴν φάτιν αὐτῶν εὐρισκομένην τροφήν. Καὶ εἰς τὴν ἀτάραχον καὶ σιωπηλὴν αὐτῶν συντροφίαν ἡ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἀνατραφεῖσα Παρθένος ἐπανεῦρε τὴν παυσίλυπον παρηγορίαν καὶ τὴν εὐμάρειαν τοῦ πανδοχείου, τῆς ὁποίας τὴν ἐστέρησαν οἱ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Αὐτοῦ πλασθέντες.

Ἐν τῇ μέσῃ τῶν ἀνάκων τούτων ζῶων ἐξήτησεν ἡ ἄλμα Μαρία, ἐν τῇ ἰδιαζούσῃ εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτῆς ἀφελείᾳ νὰ διέλθῃ τὴν νύκτα ἀναπαύουσα τὰ ἐκ τῆς ὁδοπορίας ὑποτρέμοντα μέλη τῆς, ἐστερημένη τῶν πάντων ἀλλὰ τῷ θώρακι τῆς καρτερίας τεθωρακισμένη.

Ἐκεῖ καταληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ὠδύνων τοῦ τοκετοῦ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον καὶ ἐν τῇ ἐκποῇ τῶν ἀλόγων ζῶων ἐξήτησε νὰ θερμάνῃ τὰ ὑποτρέμοντα μέλη τοῦ βρέφους ἐκείνου, τοῦ ἐπιβλέποντος ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιοῦντος αὐτὴν τρέμειν, διὰ τῶν καλάρων τῶν σταχύων, ἀντὶ ἡματιῶν περιέβαλε τὸν περιβαλλόμενον τὸν οὐρανὸν ὥστε δέρριν καὶ εἰς τὸν ῥόγχον τῶν ἀλόγων ζῶων ἐθαυκάλισε τρυφερῶς τὸν λυτρωτὴν τοῦ κόσμου. Τὸν ῥόγχον ὅμως τοῦτον ἐκάλυπτεν ὄντως θεῖα καὶ ἀγγελικὴ μελωδία τῶν ἀγγέλων φαλλόντων τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Τὸν οὕτω ἀσχημὸς ἐν σπηλαίῳ τεχθέντα, ὃν προσκυνούσιν ἀγγέλων συστήματα, προσεκύνησαν ὡς Θεὸν, ὑπὸ ἀγγέλων εὐαγγελισθέντες, ἀμέσως μὲν

οἱ ἀνέστιοι καὶ πλάνηται ὡς Αὐτὸς βίον διάγοντες ποιμένες, μετὰ καιρὸν δὲ μάγοι βασιλεῖς ἐκ τῆς Περσίας ἐλθόντες. Οὗτοι ὑπὸ ἀστέρος ὁδηγηθέντες εἰς τὴν ἀσθημὸν πλῆον μετὰ τοὺς πολέμους τῶν Μακκαδαίων καταστάσαν πόλιν τοῦ Δαβὶδ Βηθλεὲμ προσήλθον εἰς προσκύνησιν, ἵνα πληρωθῇ ἡ γραφή ἡ λέγουσα «Καὶ πορεύσονται βασιλεῖς τῷ φωτὶ σου καὶ ἔθνη τῇ λαμπρότητι τῆς ἀνατολῆς σου. (Ἠσαΐας 3)».

Κατὰ τοὺς πολέμους τούτους διασκορπισθέντων τῶν Ἰουδαίων μετῴκισε καὶ ἡ οἰκογένεια τῆς Μαρίας εἰς Ναζαρέτ καὶ ἐκεῖ οἱ γονεῖς αὐτῆς ἐμνηστεύσαντο αὐτὴν μετὰ τοῦ πρεσβύτου Ἰωσήφ τοῦ τέκτονος. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ἐξήλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου νὰ ἀπογραφῶσι πάντες οἱ τὸ ἀχανὲς τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας οἰκοῦντες, ὅπου γῆς εὐρίσκονται οἱ δὲ τὴν Συρίαν καὶ Παλαιστίνην κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν, διὰ τοῦτο ἀνέβη καὶ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ τῆς πόλεως Ναζαρέτ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαβὶδ, ἣτις καλεῖται Βηθλεὲμ διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατρὸς τοῦ Δαβὶδ ἵνα ἀπογραφῇ μετὰ Μαρίας τῆς μνηστῆς αὐτοῦ.

* *

Ἐκ τῶν δύο εὐαγγελιστῶν τῶν τὴν ἀρχὴν τοῦ Εὐαγγελίου αὐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως ποιοῦντων τὸν λόγον μόνον ὁ Ματθαῖος ἀναγράφει τὴν προσκύνησιν τῶν Μάγων καὶ τὰ κατ' αὐτὴν λέγων ἐπὶ λέξει «τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱερουσόλυμα λέγοντες. Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων; εἰδομεν γὰρ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἦλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ». (Ματθ. κεφ. II 1—2) Ἐνθ' ὁ Λουκᾶς ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς συλλήψεως τοῦ Ἰωάννου οὐδεμίαν περὶ τοῦ γεγονότος τούτου ποιεῖται μνείαν. Τοῦτο δὲ διότι ὁ μὲν Ματθαῖος Ἰουδαῖος τὸ γένος καὶ εἰς τὴν Ἑβραϊστὶ φωνὴν τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ συγγράφας καὶ διδάξας διετήρησε ζωηροτέραν τὴν ἐνθύμησιν τῆς ἐλεύσεως τῶν μάγων καὶ κατέγραφεν αὐτὴν, ὁ δὲ Λουκᾶς Ἕλλην ὢν καὶ τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ Ἑλληνιστὶ γράφας, παρὰ τῶν αὐτοπτῶν καὶ ὑπηρετῶν τοῦ λόγου γενομένων τὴν διδασκαλίαν λαβὼν συνεπλήρωσε κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν τὸν Ματθαῖον ἀναγράφας ὅσα ἐκεῖνος παρέλειψεν. Ἐπομένως γράφων ὁ Λουκᾶς πρὸς τὸν Θεόφιλον, ἥτοι πρὸς πάντας τοὺς Θεοφιλεῖς καὶ Χριστοφίλους τοῦ Χριστοῦ ὑπηρέτας ἀναφέρει τὰ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν καὶ τὴν γέννησιν «καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον καὶ ἑσπαργάνωσεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτιν διότι οὐκ ἦν τόπος ἐν τῇ καταλύματι (Λουκᾶς κεφ. Β' 7), τὴν προσκύνησιν τῶν ποιμένων, τὴν περιτομὴν, τὴν προσαγωγήν τοῦ παιδίου εἰς τὸν ναὸν ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν «ἔτι πᾶν ἄρσεν διανοίγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται»* (Λουκᾶς κεφ. Β. 22) καὶ ἐν γένει πάντα ὅσα

(1) Ἡ ὑπὸ τοῦ Διονυσίου τοῦ Μικροῦ ὁρισθεῖσα ἐποχὴ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως γενομένης τῷ 753 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης φαίνεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐσφαλμένη καὶ βραχυτέρα κατὰ 4 ἔτη. Κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν (Κεφ. Γ. 1 καὶ 23 ὁ Ἰησοῦς ἀβαπτίσθη «ὥστε τριάκοντα ἐτῶν ἀρχόμενος» τῷ πεντεκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς ἡγεμονίας τοῦ Τιβερίου Καίσαρος. Εἶναι δὲ ἄλλοθεν γνωστὸν ὅτι οὗτος ἡγεμόνευσε τῷ 765 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης ὥστε ὁ Χριστὸς ἀβαπτίσθη τῷ 780 καὶ ἐπομένως ἐγεννήθη τῷ 750.

Ὁ Ἐπιφάνειος Κύπριος θέτει τὴν ἐποχὴν τῆς γεννήσεως «ἐν ὑπατεῖα Ὀκταβίου Αὐγούστου τριακαίδεκατον καὶ Σιλανοῦ» ἀντιστοιχοῦσαν τῷ 752 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης ἥτοι 2 ἔτη ἐνωρίτερον τῆς σήμερον παραδεδομένης. Τὴν δὲ ἐποχὴν τῆς γεννήσεως τὴν ὅταν τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς ἀντὶ τῆς ἀπὸ τῶν μέσων τῆς δ', ἐκατονταετηρίδος δεκτῆς γενομένης 25ης Δεκεμβρίου,

(*) Ἐξ. κεφ. κδ.-2 : Ἀριθ. κεφ. γ.- 13 :

ἐν ἀμεστωτάτῳ χρονικῷ διαστήματι ἀπὸ τῆς γεννήσεως συνέβησαν, τὰ ὅποια ἀπεπήδησεν ὁ Ματθαῖος. Διὰ τοῦτο οἱ Πατέρες ἐδίδαξαν καὶ ἡ Ἐκκλησία πρεσβεύει ὅτι κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ προσήλθον μάγοι ἐξ Ἀνατολῶν προσεκύνησαν αὐτῷ καὶ προσέφεραν εἰς αὐτὸν δῶρα.

Πότε προσήλθον οἱ μάγοι δὲν δυνάμεθα ἐκ τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς νὰ ὀρίσωμεν ἀκριβῶς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ σιωπήσαντος τὸν χρόνον ἄλλως τε καὶ εὐκόλως ὑπολογιζόμενον. Ἐκ τοῦ τόπου ἔνθα εὔρον τὸ παιδίον μετὰ Μαριὰμ τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἡρώδου ἀνακρίσεως τῶν ἀθῶων νηπίων δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι μετὰ δύο ἔτη τοῦλάχιστον ἐγένετο ἡ προσκύνησις. Τῷ ὄντι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος λέγει ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρη- τῶν μάγων ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὁ ἀστήρ, ὁ ὅποιος κατὰ τὴν διαμονὴν αὐτῶν ἐν τῇ πόλει, κατέστη ἀ- ἄρατος ἐφάνη καὶ πάλιν κατὰ τὴν ἐξοδὸν αὐτῶν καὶ «προήγεν αὐτοὺς ἕως ἔλθῶν ἐστὴ ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον.... καὶ ἔλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εὔρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ (Ματ. κεφ. β. 10—11) Καὶ κατωτέρω: ἐπειδὴ ὁ Ἡρώδης, «ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν καὶ ἀ- ποστείλας ἀνείλε πάντας τοὺς παιδας τοὺς ἐν Βηθλε- ἐμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίσι αὐτῆς ἀπὸ διημέρας καὶ κα- τωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μά- γων» (Ματ. κεφ. γ. 16.)

Προσήλθον λοιπὸν οἱ μάγοι δύο ἔτη τοῦλάχιστον μετὰ τὴν γέννησιν καὶ εὔρον τὴν Μαρίαν ἐν οἰκίᾳ οὐ- χὶ ἐν σπηλαίῳ, διότι ἡ Παρθένος ἤρχετο μετὰ τοῦ παιδιοῦ κατ' ἔτος εἰς Βηθλεὲμ εἰς τὸν τόπον ἔνθα ἡ γέννησις ἐγένετο ὡς εἰς πανήγυριν. Οὕτω τοῦλάχιστον ὁ ἱερὸς Ἐπιφάνιος ἐρμηνεύει τὸ χωρίον τοῦ Εὐαγγε- λιστοῦ «Ἐρχόμενοι δὲ, ὡς εἶπεν, λέγει ὁ ἱερὸς «Πατήρ, μνήμη ἐνεκα τῶν ἐκεῖ γεγεννημένων πρῶ- «του ἐνικοῦ τελεσθέντος καὶ τοῦ δευτέρου πληρω- «θέντος, ἦλθον οἱ γονεῖς ἐκεῖσε ἀπὸ Ναζαρετ, ὡς «εἰς τὴν πανήγυριν ταύτην. Διὸ καὶ ἡ ἔλευσις τῶν «μάγων γεγένηται κατὰ τὴν τοιαύτην συγκυρίαν. «Οὐκέτι ἔσως τῷ καταλύσει τότε τῆς Μαρίας καὶ Ἰ- «ωσήφ διὰ τὴν ἀπογραφὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ εἰ- «ρημένῃν....» (Ἐπιφ. Πατρ. Migne Τομ. 41 σελ. 906 κεφ. Θ'. καὶ Γ'). Προσκυνήσαντες δὲ αὐτῷ ἤνοι- ξαν τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν καὶ προσήνεγκον αὐτῷ δῶρα χρυσὸν καὶ λίθον καὶ σμύρναν.

Τούναντίον ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος πρεσβεύει ὅτι ὁ ἀστήρ ἐφάνη ἀρκετὸν πρὸ τῆς γεννήσεως χρόνον διὰ νὰ προφθάσωσιν νὰ προσκυνήσωσιν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ καὶ φανῇ οὕτω τὸ θαυμαστὸν καὶ παράδο- ξον τοῦ πράγματος. «Καὶ γὰρ πρὸ πολλοῦ χρόνου «δοκεῖ μοι ὁ ἀστήρ φανῆναι. Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ «τὴν ὁδοπορίαν ἐμελλον ἀναλίσκειν οἱ μάγοι χρόνον, «εἶνα εὐθὺς ἐπιστώσι τῷ τεχνέντι· ἔδει γὰρ ἐν αὐτοῖς «προσκυνηθῆναι τοῖς σπαργάνοις αὐτὸν, ὥστε τὸ θαυ- «μαστὸν καὶ παράδοξον φανῆναι τοῦ πράγματος, πρὸ «πολλοῦ τοῦ χρόνου δείκνυσιν ἑαυτὸν ὁ ἀστήρ. Εἰ «γὰρ ἡνίκα ἐτέχθη ἐν Παλαιστίνῃ τότε αὐτοῖς ὤφθη «ἐν τῇ ἀνατολῇ, πολὺν κατὰ τὴν ὁδοπορίαν δια-

«τρίδοντες χρόνον, οὐκ' ἂν ἐν σπαργάνοις εἶδον αὐτὸν «παραγενόμενοι. Εἰ δὲ ἀπὸ διημέρας ἀναιρεῖ (ὁ Ἡρώ- «δης) καὶ κατωτέρω μὴ θαυμάσωμεν· ὁ γὰρ θυμὸς «καὶ τὸ δέος ὑπὲρ πλείονος ἀσφαλείας, καὶ πλείονα «προσετίθει χρόνον, ὥστε μὴδὲνα διαφυγεῖν.» (Χρυσ. Πατ. Migne Τομ. 57 σελ. 76). Καὶ ἤδη τίς ὁ ἀ- στήρ οὗτος;

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος λέγει ὅτι ὁ ἀστήρ οὗτος δὲν ἦτο εἰς ἐκ τῶν κοινῶν ἀστέρων· διότι ὁ λύσας τὴν ἀστρολογίαν καὶ τὴν εἰμαρμένην ἀνελὼν καὶ τοὺς δαίμονας ἐπιστομίσας καὶ τὴν πλάνην ἐκβαλὼν καὶ πᾶσαν ἀνατρέψας μαγανείαν δὲν δεικνύει τὴν γέννη- νησιν αὐτοῦ δι' ἀστέρος διότι τότε ἡ ἀστρολογία εἶ- ναι βεβαία. Ἐάν δὲ ἤθελε νὰ ἀναγγεῖλῃ τὴν γέν- νησιν αὐτοῦ δι' ἀστέρος εἰς τοὺς μάγους τί περισσότε- ρον οὗτοι θὰ ἐμάνθανον, ὅτι ἦτο βασιλεὺς τῶν Ἰ- ουδαίων. Ἀλλ' οὗτος οὐδὲν τὸ βασιλικὸν κατὰ τὸ βρα- χύ τοῦ βίου του καὶ βραχύτατον τῆς διδασκαλίας του ἐπεδείξατο «οὐδὲ γὰρ δορυφόρους, οὐτε ὑπασπιστάς, «οὔτε ἵππους, οὔτε ἡμιόνων ζεῦγος, οὔτε ἄλλο τι ται- «οῦτον ἔσχε περὶ ἑαυτὸν» τῆς βασιλείας αὐτοῦ μὴ οὕσης ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. «ἀλλὰ τὸν εὐτελεῖ τοῦ- «τόν βίον καὶ πτωχὸν μετήει. δώδεκα εὐτελεῖς ἀν- «θρώπους μετ' ἑαυτοῦ περιφέρει» (loc. cit σελ. 62). Δὲν ἦτο λοιπὸν κοινὸς ἀστήρ, οὔτε εἰς τῶν πολλῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἀλλ' οὔτε καὶ ἀστήρ ἀλλὰ δύνα- μίς τις ἀάρατος μετασχηματισθεῖσα εἰς ἀστέρα διὰ νὰ καθοδηγήσῃ τοὺς μάγους εἰς τὴν προσκύνησιν ἐκεῖ- νου τοῦ θεμελιώσαντος τοὺς οὐρανοὺς. Δὲν ἦτο δὲ ἀ- στήρ α'. διότι ἔβαινεν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον ἐνῷ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ οἱ λοιποὶ ἀστέρες χωροῦ- σιν ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς β'). διότι ἐφαίνετο καὶ ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ τοῦ ἡλίου λάμποντος «ὥπερ οὐκ ἔ- «στι δυνάμειος ἀστέρος, ἀλλ' οὐδὲ σελήνης· ἡ γὰρ «τοσοῦτον πάντων ὑπερέχουσα, τῆς ἀκτίνος φανείσης «τῆς ἡλιακῆς κρύπτεται εὐθέως καὶ ἐξαφανίζεται· «οὗτος δὲ τῇ τῆς οἰκείας λαμπρότητος ὑπερβολῇ «καὶ τὰς ἀκτῖνας ἐνίκησε τὰς ἡλιακὰς φανότερος φα- «νεῖς καὶ ἐν τοσοῦτῳ φωτὶ λάμπας γ') διότι ἦτο δια- «λείπων, ἐφαίνετο καὶ πάλιν ἠφανίζετο. Μέχρι τῆς «ἀφίξεως αὐτῶν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐφαίνετο καὶ καθω- «δήγει αὐτοὺς· ἅμα δ' ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν «ἔκρυπεν ἑαυτὸν. Ἐκρύβη δὲ ἵνα ἀπολέσσαντες τὸν «χειραγωγοῦντα εἰς ἀνάγκην ἐμπέσωσιν ἐρωτήσῃαι «τοὺς Ἰουδαίους καὶ πᾶσι τὸ πρᾶγμα κατάδηλον γε- «γένηται». Ὅτε δὲ ἐξῆλθον τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀφέν- «τες τὸν Ἡρώδη, ὡς ληρώδῃ, ἀνεφάνη καὶ πάλιν «ὥπερ οὐκ ἔστιν ἀστρου κινήσεως, λέγει ὁ Χρυσόστομος, ἀλλὰ δυνάμειος λογικωτάτης». δ') διότι ἔστατο καὶ ἐκινεῖτο· καὶ ὅτε μὲν ἐδᾶδιζον οἱ μάγοι ἐκινεῖτο καὶ ὁ ἀστήρ ὅτε δὲ ἔστατο ἔστατο καὶ οὗτος «καθ' ἕπερ «ὁ στράτοπεδον τῶν Ἰουδαίων ἡνίκα ἐχρῆν» ε') διότι ἅμα ὡς ἐφθασαν οἱ μάγοι εἰς Βηθλεὲμ ὁ ἀστήρ κα- «ταβάς ἔδειξε τὸν τόπον ὅπου ἦτο τὸ παιδίον «εἶπει- «δὴ γὰρ ἀπειρον τὸ ὕψος φῶς ἤρκει οὕτω στενὸν «τόπον χαρακτηρίσαι καὶ γνωρίσαι τοῖς βουλομένοις «ἰδεῖν.... Πῶς οὖν ἀστήρ τόπον οὕτω στενὸν φάνη

«καὶ καλῶς ἐδείκνυ εἰμὶ τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ἀφείς
«κάτω κατέβη καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἔστη τῆς κεφαλῆς τοῦ
«παίδου;» (loc. cit. σελ. 65).

Ἦλθον δὲ οἱ μάγοι ἐξ ἀνατολῶν ἕνα πληρωθῆ
ἢ γραφῇ ἢ λέγουσα «Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ
καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραὴλ» (Ἀριθ. κεφ.
κδ'. 17). Ταῦτα ἐξηγήκεν ὁ Βαλαάμ, ἐπομένως,
κατὰ τὸν Γρηγόριον Νύσσης, οἱ ἀπόγονοι τούτου,
τὸ γένος τῶν μάγων, ἐπετήρουν κατὰ τὴν πρόρρησιν
τοῦ προπάτορος τὴν ἀνατολὴν τοῦ καινοῦ ἀστέρος
(Γρηγ. Νύσσης Πατρ. Migne Τομ. 46 σελ. 1134).

Κατὰ δὲ τὸν ἱερὸν Φώτιον α) διὰ τὴν πληρωθῆ τὸ
ρηθὲν «Βασιλεῖς Ἀράβων καὶ Σαβᾶ δῶρα προσάξου-
σιν» (ψαλ. σθ'. 10) Κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τῆς γεν-
νήσεως οἱ Πέρσαι ἐκυριάρχουν τῶν χωρῶν ἐκεῖνων
καὶ διότι ἡ χώρα τῶν Περσῶν παρῆγε σμύρναν καὶ
λίβανον, δῶρα πρὸς τοὺς βασιλεῖς σημειῖον ὑποτα-
γῆς προσφερόμενα καὶ ἐξῆγεν ἐπίσημον χρυσὸν. β')
Διότι ἡ Αἴγυπτος ὑπετάγη εἰς τοὺς Ἀσσυρίους τού-
των δὲ τὸ κράτος κατελύθη ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐ-
πομένως οἱ τὸ πρωτεῖον ἔχοντες Πέρσαι ἐπρεπε νὰ
ἐλθῶσι καὶ νὰ προσκυνήσωσι «τῷ πρώτῳ καὶ μόν-
ῳ βασιλεῖ τῶν αἰώνων» καὶ νὰ προσφέρωσι δῶρα
ἀνομολογοῦντες ὅτι ὁ τεχθεὶς Βασιλεὺς «καὶ αὐτῶν,
«τῶν μικροῦ τῆς γῆς ἀπάσης κρατούντων καὶ κατὰ
πάντων τὸ πρωτεῖον ἔχόντων» εἶναι Δεσπότης καὶ
Κύριος καὶ Βασιλεὺς γ') διότι ὁ πατριάρχης Ἀδρα-
άμ ἦτο Χαλδαῖος καὶ ἐκεῖθεν ἐξῆλθε διὰ νὰ γείνη
ἀρχηγὸς τοῦ περιουσίῳ λαοῦ δ') διότι οἱ βασιλεῖς
τῶν Ἀσσυρίων πολλάκις ἐξεπύρηνον τὴν Ἱερου-
σαλὴμ, ἐσύλησαν τὸν ναὸν καὶ ἐπυρπόλησαν αὐτόν.
Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀρχὴ αὐτῶν μετέπεσεν εἰς τοὺς Πέρσας
διὰ τοῦτο «ἀγεί ὁ Θεὸς τοὺς Πέρσας εἰς προσκύνησιν
τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰσραὴλ» οὗτοι δὲ προσφέρουσιν
«ἀντὶ μὲν τῆς παρὰ τῶν πατέρων αὐτῶν γεγεννημένης
«εἰς τὰ ἱερὰ τοῦ Θεοῦ ἀτιμίας τιμὴν, ἀντὶ δὲ τῶν
«δουσημῶν Θεολογίαν καὶ προσκύνησιν ἀντὶ τῆς ἄλλης
«παροινίας ἀντὶ δὲ τῶν συλαγωγηθέντων δῶρα» προ-
σφέρουσι λοιπὸν χρυσὸν ἀντὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν
ἱερῶν κειμηλίων ὧν ἐσύλησαν, λίβανον ἀντὶ τῶν θυ-
σιῶν ἃς ἐκώλυσαν καὶ σμύρναν ἐπὶ τοὺς ἄπαξ ὑπ'
αὐτῶν ἀνηρημένους. Τέλος λέγει ὁ Θεὸς Φώτιος τὰ
προσκομισθέντα δῶρα δυνάμεθα νὰ ἐρμηνεύσωμεν
οὕτω: «τὸν μὲν χρυσὸν ὡς βασιλεῖ προσενεχθῆναι
τῶν ὀλων, οἷοναί φόρον τινα καὶ ὑπακοῆς σημειῖον,
ὡς θεῶ δὲ τὸν λίβανον καὶ σμύρναν, ὡς δὲ ἡμᾶς γενη-
σομένην νεκρῷ (Φωτίου Πατρ. Migne τομ. 101 σελ.
1148—1152.

.*

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀναφαίνονται ἐπὶ τῆς οὐρα-
νίου σφαίρας ἀστέρες μὴ πρότερον ὑπάρχοντες εἰς
τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἀπρὸ λάμπωσιν ἐπὶ τινα καιρὸν
οὐδένινται καὶ κατόπιν ἐξαφανίζονται. Οἱ ἀστέρες οὗτοι
εἶναι ἐκτάκτου λαμπρότητος, ὑπερβαίνοντες κατὰ τὴν
λάμπειν τὸν Σείριον τὸν Δία καὶ αὐτὴν ἐν τὴν Ἀ-
φροδίτην εἶναι δὲ ὁρατοὶ καὶ ἐν πλήρει ἡμέρᾳ δταν
ὁ οὐρανὸς εἶναι αἰθριος. Τούτους ἐκάλεσαν οἱ ἀστρο-

νόμοι προσωρινούς ἀστέρας ἢ νέους. (Etoiles tempo-
raires ou Novae).

Πρῶτος ἀστὴρ τὸ ἐφήμερον αὐτοῦ φῶς πρὸς τὸν
πλανήτην ἡμῶν ἐκτοξεύσας εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ Πλανί-
ου ἀναφερόμενος καὶ κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον τῷ
134 π. χ. εἰς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Σκορπεῖου λάμπας.
Μετὰ τοῦτον ὁ κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 123 μ. χ.
κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ μετὰ τούτου
ἄλλοι ἐν τῇ ἐκτυλίξει τῶν αἰώνων καταγραφέντες εἰς
τὰς δέλτους τῆς ἱστορίας ὑπὸ τῶν θαυμαστῶν τῶν
θαυμασίων τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ. Ἀλλ' ὁ λαμπρότερος
καὶ πάντας τοὺς μέχρι τοῦδε κατὰ τὴν λαμπρότητα
υπερβᾶς εἶναι ὁ τὴν 11 Νοεμβρίου τοῦ 1572 φε-
νεὶς παρὰ τὸν θρόνον τῆς Κασσιεπείας καὶ ἐπικληθεὶς
Peregrina. Τούτον παρετήρησε πρῶτος ὁ Tycho-
Brahe, οἱ δὲ ἀστρολόγοι ἀπέδωσαν εἰς τὴν ἐμφάνισιν
αὐτοῦ τὴν νύκτα τοῦ Ἀγίου Βαρθολομαίου καθ' ἣν
ἐσφάγγησαν οἱ Διαχαρτυρόμενοι. Ἐπὶ 5 μῆνας ὁ ἀ-
στὴρ οὗτος ἔλαμπε μετὰ λαμπρότητος ὑπερβαίνων
πάντας τοὺς ἀστέρας τοῦ πρώτου μεγέθους. Καὶ κατ'
ἀρχὰς ἡ λάμπς του ὑπερέβαινε τὴν τοῦ Βέγα, εἴτα
τὴν τοῦ Σείριου, τοῦ Διὸς καὶ τέλος καὶ αὐτῆς τῆς
Ἀφροδίτης. Ἦτο ὁρατὸς ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ. Ὀλί-
γον κατ' ὀλίγον ἡ λαμπρότης αὐτοῦ ἠλαττοῦτο καὶ εἰ-
τα ἐξηφανίσθη παντελῶς. Τὸ χρῶμα αὐτοῦ ἦτο ἐπί-
σης μεταβλητὸν ὡς καὶ ἡ λαμπρότης τοῦ φωτὸς αὐ-
τοῦ. Κατ' ἀρχὰς ἦτο λευκὸς καὶ ἐπὶ δύο μῆνας ἔλαμ-
πεν ὡς τοιοῦτος, εἴτα ἔλαβε χρῶμα κίτρινον καὶ τέ-
λος ἐρυθρὸν.

Μέχρι τοῦ 1866 ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐφημερόσθη καὶ
ἐπὶ τῶν προσωρινῶν ἀστέρων ἡ φασματικὴ ἀνάλυσις
ἀνεφάνησεν καὶ ἄλλοι τινὲς, ἀλλ' ἡ μελέτη αὐτῶν ἤρξατο
καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀστρονόμων ἐκορυφώθη ἀφ' ἧς
ἐποχῆς ἡ λαμπρότης τοῦ Kirchhoff καὶ Bunsen ἀνακά-
λυψιν ἐφημερόσθη καὶ ἐπὶ τῆς συστάσεως τῶν οὐρανίων
σωμάτων. Ἐπομένως ἡ ἱστορία τῶν προσωρινῶν ἀστέρων
ἀρχεῖται κυρίως ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ Βαρβίῳ Στεφάνῳ τῷ
1866 ἀναφανέντος. Εἰς τὸν ἀστὴρα τούτον ἐφαρμο-
σθεῖσα ἡ φασματικὴ ἀνάλυσις ἀπεκάλυψεν ἀτμο-
σφαῖραν ἀτμώδη περιβάλλουσαν αὐτόν, τὸ δὲ φῶς
αὐτοῦ ἐπὶ προήρχετο ἐκ δύο πηγῶν πρῶτον ἐκ φωτο-
σφαίρας τινὸς ρευστῆς ἢ στερεᾶς περιβαλλομένης ἀπὸ
ἀπορροφητικῆν στιβάδα, ὡς συμβαίνει καὶ εἰς τὸν
ἡμέτερον ἥλιον καὶ δεύτερον ἐξ ἀέριου περιβλήματος
διαπύρου ὑψηλῆς θερμοκρασίας εἰς τὸ ὅποιον τὸ ὑδρο-
γόνον κατέχει τὴν πρωτεύουσαν θέσιν. Τὸν προσω-
ρινὸν τούτον ἀστὴρα ἐκ τῶν πρώτων παρετήρησε καὶ
ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου Ἀθηνῶν Ἰούλιος
Smehidt.

Μετὰ τοῦτον τῇ 24 Νοεμβρίου 1876 παρετηρήθη
πρῶτος ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Schmidt ἐν τῷ ἀστερισμῷ
τοῦ Κύκνου ἄλλος προσωρινὸς ἀστὴρ γ' μεγέθους.
Τὸ χρῶμα αὐτοῦ ἦτο κίτρινον καὶ ἀπρὸ ἔλαμψεν ἐπὶ
βραχὺ ὡς ἀστὴρ 6ου, 7ου καὶ 8ου μεγέθους μετεβλήθη
εἰς νεφέλωμα. Καὶ ὁ ἀστὴρ οὗτος φασματσκοπετικῶς
μελετηθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς Secchi καὶ ὑπὸ τοῦ Cornu
βραδύτερον παρουσίασε χαρακτηριστικὰς γραμμὰς

όμοιας πρὸς τὰς τῆς χρωμοσφαίρας καὶ ἀτμοσφαίρας τοῦ ἡλίου, ἤτοι ἀνεγνωρίσθησαν ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἀέρια ἡλίου, ὕδρογόνου καὶ τὸ στερεὸν μαγνήσιον.

Τῷ 1885 ἐν τῷ μέσῳ τοῦ νεφελώματος τῆς Ἀνδρομέδας ἀνεφάνη νέος ἀστὴρ θοοὺ μεγέθους. Οὗτος ἀφοῦ ἐλαμψεν ἐπὶ βραχὺ διάστημα ἡλαττώθη καὶ ἐχάθη ὀλοτελῶς.

Τῷ 1892 ἐφάνη ἄλλος ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Ἡνιόχου, τοῦ ὁποῦ τοῦ φάσμα ἐδείκνυε τὰς γραμμὰς τοῦ ὕδρογόνου οὗτος ἀφοῦ ἐλαμψεν ὡς ἀστὴρ ἐπὶ τινα χρόνον μετεβλήθη εἰς νεφέλωμα καὶ ὡς τοιοῦτος φαίνεται μέχρι σήμερον. Περί τοῦ ἀστέρος τούτου ὁ Κος καὶ ἡ Κα Huggins φρονοῦσιν ὅτι ἀποτελεῖτο ἐκ δύο ἀστέρων πλησίον ἀλλήλων κειμένων καὶ ἐκ τῆς συγκρούσεως αὐτὸν προέκυψεν ἡ αἰφνιδία λάμψις αὐτοῦ.

Ἄλλος προσωρινὸς ἀστὴρ ἀνεφάνη τῷ 1898 ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Τοξότου. Ὁ Κος Wendell ἐν Cambridge ἐξετάζων τοῦτον εὗρεν ὅτι τὸ φῶς αὐτοῦ ἦτο σχεδὸν μονοχρωματικὸν μετὰ φάσματος πλήρους ἄλλ' ἀσθενούς. Ὁμοιάζει λοιπὸν καὶ οὗτος πρὸς ἄλλους προσωρινούς ἀστέρας, οἱ ὅποιοι μετεβλήθησαν εἰς νεφελώματα.

Τῇ 21 Φεβρουαρίου τοῦ 1901 παρατηρήθη ὑπὸ τοῦ κ. Anderson ἐν Ἐδιμβούργῳ προσωρινὸς ἀστὴρ ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Περσέως· τὸ φάσμα τοῦ ἀστέρος τούτου ἐδείκνυε γραμμὰς ὕδρογόνου πλατυτάτας διακεχυμένας καὶ ἐκτεινομένας πρὸς τὸ ἐρυθρὸν. Παρὰ ταύτας καὶ πρὸς τὸ ἰοειδὲς ἐφαίνοντο ἄλλαι σκοτειναὶ καὶ πλατεῖαι. Τὸ φάσμα τοῦ ἀστέρος τούτου ὁμοιάζει κατὰ πολὺ πρὸς τὸ τοῦ προσωρινοῦ τοῦ Ἡνιόχου. Καὶ ὁ ἀστὴρ οὗτος κατέληξεν εἰς νεφέλωμα ὡς ἀσφαλῶς ἐδείξαν αἱ φωτογραφίαι αἱ ληφθεῖσαι εἰς τὸ Harvard College. Ὡς πρὸς τὸ χρῶμα ὁ ἀστὴρ οὗτος ἐδείξε διαφόρους κυμάνσεις· κατ' ἀρχὰς ἐφαίνετο λευκὸς ἐπειτα ἐγένετο κίτρινος κατόπιν ἐρυθρὸς καὶ τέλος ἰοειδής.

Τέλος τῇ 16 Μαρτίου 1903 παρατηρήθη ὑπὸ τοῦ Turner ἐν Oxford καὶ ἐν τῷ ἀστερισμῷ τῶν Διδύμων ὁ τελευταῖος μέχρι τῆς σήμερον προσωρινὸς ἀστὴρ, τοῦ ὁποῦ τοῦ φάσμα ἐδείξε τὴν ὑπαρξίν ὕδρογόνου καὶ σειρὰν νεφελοειδῶν γραμμῶν.

Περί τῶν προσωρινῶν ἀστέρων ἐξηγέθησαν δύο θεωρίαι· ἡ τοῦ Λόρδου Kelvin κατὰ τὴν ὁποίαν δύο ἀστέρες πλησίον ἀλλήλων εὐρισκόμενοι, ἢ δύο διπλοὶ ἀστέρες, συγκρούονται καὶ ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς συγκρούσεως ἀναπτύσσεται θερμότης, ἡ ὁποία αὐξάνει τὸ φῶς τῶν ἀστέρων τούτων, ἢ τοῦλάχιστον πλησιάζουσι πολὺ ἀλλήλων. Ἐκ τῶν δύο ἀστέρων ὁ εἰς τούτων δύναται νὰ εἶνε καὶ νεφέλωμα. Καὶ ἡ δευτέρα κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ φῶς τῶν προσωρινῶν ἀστέρων ἀφίεται εἰς ἀνάφλεξιν ὕδρογόνου.

Ἐσχάτως οἱ κ. κ. Lhose καὶ Lau ἐμελέτησαν τὸ πρόβλημα τῶν προσωρινῶν ἀστέρων καὶ χωρὶς ὀλοτελῶς νὰ ἀπορρίψωσι τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Λόρδου Kelvin ἐθεμελίωσαν ἄλλην κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ὑπαρξίς τῶν προσωρινῶν ἀστέρων ἀνάγεται εἰς φαινόμενα ἀπλούστερα. Οἱ κ. κ. οὗτοι ὑποβαλόντες εἰς τὸν ἐλεγχον τῆς μαθηματικῆς ἀναλύσεως τὰ πορίσματα τοῦ φασματοσκο-

πίου ἐφθασαν εἰς συμπεράσματα ἅτινα συνδυαζόμενα μετὰ τοῦ νόμου τοῦ Lambert δίδουσι τὰ ἐξῆς πορίσματα.

Τὸ φάσμα τῶν προσωρινῶν ἀστέρων πρέπει νὰ ἀποτελῇται ἀπὸ φάσμα ἀπορροφῆσεως, ὡς τὸ τοῦ Ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἀπλανῶν, ἔπερ θὰ σχηματισθῇ βραδύτερον εἰς φάσμα ἀερίων καὶ εἰς τὸ ὅποιον θὰ πρωτεύῃ τὸ φάσμα τοῦ ὕδρογόνου καὶ τῶν σωμάτων τῶν ἐχόντων ἐλαφρὸν εἰδικὸν βῆρος.

Τὸ ἀπορροφητικὸν φάσμα πρέπει νὰ εἶναι πλήρες ἀνευ λαμπρῶν ραβδώσεων, αἱ δὲ σκωτειναὶ ραβδώσεις πρέπει νὰ εἶναι πλατεῖαι καὶ νὰ κείνται πρὸς τὸ ἰοειδὲς διότι ὑποτίθεται ὅτι ἡ ἐκρηγίς διευθύνεται πρὸς πρὸς τὴν γῆν.

Τὸ ἀερῶδες φάσμα, τὸ ὅποιον δύναται νὰ ὀνομασθῇ καὶ θεμελιῶδες φάσμα (spectre typique), χαρακτηρίζεται τούναντίον διὰ τῶν πλατειῶν λαμπρῶν ραβδώσεων, αἱ ὁποῖαι θὰ ἔχουν δύο μέγιστα (maxima) καὶ ὑπὸ λεπτῶν σκοτεινῶν· ἡ δὲ πρὸς τὸ ἰοειδὲς μετατόπισις αὐτῶν θὰ εἶναι διπλασία τῶν ἄλλων σκοτεινῶν γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζονται εἰς τὸ φάσμα τοῦ ἀστρου.

Τὰ πορίσματα ταῦτα τὰ ὅποια προκύπτουσιν ἐκ τῆς μαθηματικῆς διερευνήσεως ἐπιβεβαιοῦνται ὑπὸ τῶν παρατηρήσεων τῶν γενομένων ἐπὶ τοῦ προσωρινοῦ τοῦ Περσέως. Εἰς τὸ φάσμα τούτου παρατηρήθησαν ἐν τῷ στερεῷ πυρῇ αἱ χαρακτηριστικαὶ ραβδώσεις H καὶ K τοῦ ἀσθεστοῦ, ἐνῷ τὰ ἔχοντα ἐλαφρὸν εἰδικὸν βῆρος σώματα ὡς τὸ ὕδρογόνον, τὸ μαγνήσιον, τὸ ἡλίου, τὸ πυρίτιον καὶ πιθανῶς ὁ ἀνθράξ εὐρίσκονται εἰς τὸ ἀερῶδες περιδῆγμα.

Τὸ φάσμα τοῦ πυρῆος εἶναι σταθερὸν, ἐνῷ τὸ τοῦ ἀερῶδους περιδῆγματος μεταβάλλεται καταπληκτικῶς. Ὅθεν δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ αἰτία, ἡ ὁποία δίδει γένεσιν εἰς τὸν προσωρινὸν ἀστὴρα εἶνε ἡ ταχεῖα ἔκτασις ἀερίων τινός, λαμβάνοντος ἀποτόμως ὑψηλὴν θερμοκρασίαν καὶ περιβάλλοντος πυρῆνα ἀερῶδη θερμὸν καὶ ἀκίνητον. Τοῦτο δὲ δύναται νὰ προκύψῃ ἢ ἐκ τῆς συγκρούσεως δύο ἀστρῶν, ὡς φρονεῖ ὁ Λόρδος Kelvin, ἢ ἐκ τῆς ἀποτόμου ἔκτασεως ἀερίων δυνάμει χημικῶν ἐνεργειῶν ὡς δοξάζουσιν οἱ κ. κ. Lhose καὶ Lau. Διὰ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Λόρδου Kelvin δὲν ἐξηγεῖται ἡ βραχεῖα διάρκεια τῶν προσωρινῶν ἀστέρων, ἐνῷ διὰ τῆς θεωρίας τῶν Lhose καὶ Lau δὲν ἀπαιτεῖται ἰσχυρὰ δύναμις πρὸς ἀνάφλεξιν τῶν ἀστέρων τούτων (Revue Scient. 1er D. 1906).

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἀνεφάνη ἐπὶ τῆς οὐρανόου σφαίρας προσωρινὸς ἀστὴρ λαμπρότατος ὡς ἡ Peregrina λάμψας εἰς τινα ἀστερισμὸν εὐρισκόμενον πρὸς δυσμὰς· πολὺ πιθανὸν εἰς τὸν ἀστερισμὸν τῆς Κασσιεπείας. Ἄνδρες δὲ περὶ τὰς κινήσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων τρίδωνες, χώραν νοτιώτερον τῆς Παλαιστίνης οἰκοῦντες καὶ δὴ τὴν Ἀραβίαν, παρατήρησαν τοῦτον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀστερισμὸς, ἐνῷ ἐλαμπεν οὗτος, εὐρίσκετο πολὺ πλησίον τοῦ ὀρίζοντος καὶ ἐπομένως ἡ λαμπρότης τοῦ φωτός του

ἐμειοῦτο, προσήλθον πρὸς χώραν βορειότερον κειμένην εἰς τὴν Παλαιστίνην, ἐνθα καὶ ὁ ἀστερισμὸς θὰ εὐρίσκετο ὑψηλότερον, ἵνα παρατηρήσωσιν αὐτὸν καὶ ἐξαγάγῃσι τὰ ἀστρολογικὰ αὐτῶν συμπεράσματα. Ὁ ἀστὴρ οὗτος, ἀφοῦ ἐλαμψεν ἐπὶ ἀρκετοὺς μῆνας, ἐσδέσθη ὀλοτελῶς ἢ μετεδλήθη εἰς νεφέλωμα, ὅπως συμβαίνει συνήθως εἰς τοὺς προσωρινούς ἀστέρας.

Καὶ «ὁ ποιὼν Πλειάδα καὶ Ἑσπερον καὶ Ἀρκτοῦρον καὶ ταμεῖα νότου, ὁ ποιὼν μεγάλα καὶ ἀνεξίχνιαστα ἐνδοξά τε καὶ ἐξαίσια ὧν οὐκ ἔστιν Ἀριθμός» (Ψάδ 9), διέταξεν οὕτω τὰ πράγματα ὥστε ὁ μονογενὴς αὐτοῦ υἱὸς νὰ γεννηθῇ κατὰ σάρκα, ἐκ κόρης μήπω τὸ κατώφλιον τὸ φυσιολογικὸν ὑπερβάσης, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἵνα πληρωθῇ ἡ γραφὴ ἢ λέγουσα: «ἐβδομήκοντα ἐβδομάδας (ἐτῶν) συνετημήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου Ἰσραήλ, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν σου, τοῦ συντελέσαι ἁμαρτίας, καὶ τοῦ σφραγίσαι (ῥασιν) ἁμαρτίας καὶ ἀπαλεῖψαι τὰς ἀνομίας καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀδικίας καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον καὶ τοῦ χρίσαι ἅγιον ἁγίων. Καὶ γνῶσις καὶ συνήσεις, ἀπὸ ἐξόδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι, καὶ τοῦ οἰκοδομησαί Ἱερουσαλὴμ, ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου, ἐβδομάδες ἑπτὰ καὶ ἐβδομάδες ἐξήκοντα δύο». (Δανιήλ. ῥασίς Θ'. 24).

Κ. Θ. ΠΑΓΩΝΗΣ

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

ΟΤΑΝ ἐγύριζαν τὸ βράδυ ἀπὸ τὴν βρύσιν, φορτωμένες τῆς στάμνης των, τὸ Ὅρακι ἢ ὠραία μελαχροινὴ παιδίσκη τοῦ Καπετὰν Λιμπέρου καὶ τὸ Μορφούλι, ὁμήλικός της ὀρφανὴ ἐξαδέλφη, τὴν ὅποιαν εἶχαν στὸ σπῆτι τοὺς καὶ ἀνέτρεφαν, καὶ τὸ Μονεβασῶ, ὠραία γειτονοπούλα, κόρη τοῦ Ἀποστόλη τοῦ πρωτομάστορη, συνήθως μόλις κρατῶμεναι καὶ μόλις δυνάμεναι νὰ βασιάζωσι τῆς στάμνης των, ἀπὸ τὰ γέλοια, ἔκαμναν καὶ ὅλας τὰς πρεσβυτέρας τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς γειτονίας νὰ ξεκαρδίζωνται μὲ τὰς φαιδράς ἱστορίας των.

Διηγούντο ὅλα τὰ συναπαντήματα τοῦ δρόμου, τοῦ Λιβαδιοῦ καὶ τῆς Βρύσης, ὅσα ταῖς εἶχαν συμῆθ' ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ εἶχαν ἐκκινήσει ἀπὸ τὸ σπῆτι ἕως τὴν στιγμὴν ποὺ ἐφθασαν ἐπιστρέφουσαι ἀπὸ τὴν εὐθυμον ἀγγαρείαν των.

Πῶς εἰς τὸν δρόμον τὸ Μορφάκι μὲ ἕν τολμηρὸν διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ φύλον της κίνημα, ἔτρεψαν εἰς ἄτακτον φυγὴν μίαν δλόκληρον συμμορίαν ἀπὸ μάγκες, εἰς τὴν ἐσχατιὰν τοῦ χωρίου, εἰς τὰ Λιβάδια, οἱ ὅποιοι ἐπέμενον νὰ τὰς πετροβολοῦν, εὐρίσκοντες διασκέδασιν ἂν ἐκατόρθωναν νὰ σπάσουν τῆς στάμνης των· τότε ἡ μεγαλόσωμος καὶ μόλις ἐφθόσ παιδίσκη, μὲ τὸν ρωμαλέον βραχιόνά της, ἐξά-

μωνε κ' ἐπαλλε τὴν στάμναν ἐναντίον των, προσποιουμένη ὅτι τὴν ἐθυσίαζε καὶ ἦτο ἐτοίμη νὰ τὴν ρίψῃ κατὰ τῶν κεφαλῶν των. Ἡ διήγησις ἐφάνη εἰς τὴν γραίαν Μορισίαν τὴν μητέρα τῆς Μονεβασῶς ὡς σύμβολον πράγματι τῆς πρωΐμου ἀλκῆς τῆς ὀρφανῆς κόρης—καὶ ὡς χαρακτηριστικὸν ὅτι αὐτὴ ἡ ἀδυναμία τῆς γυναίκος, εὐθραυστος ὅπως ἡ στάμνα της, αὐτὴ γίνεται φοβερὸν ὄπλον κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀνδρός, ὅταν ἐκείνη θελήσῃ.

Πῶς εἰς τὴν βρύσιν δύο γυναῖκες, ἐρίζουσαι περὶ τοῦ ποῖα εἶχε σειρὰν νὰ γεμίσῃ ἀπὸ τὸν ἕνα κρουγὸν τῆς βρύσης, ἐπιάσθησαν χέρια μὲ χέρια, μαλλὰ μὲ μαλλὰ, μὲ κίνδυνον νὰ σπάσουν καὶ τῆς δύο στάμνης των τότε, μὲ πλατεῖς γέλωτας, ἐπωφεληθεῖσαι αἱ τρεῖς παιδίσκαι, ἐγέμισαν, χωρὶς νὰ ἔχουν ἀράδα, τῆς στάμνης των, ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην, κ' ἐφυγον τρέχουσαι.

«Πῶς εἰς τὴν ἐπιστροφὴν εἰς ἐρωτοχτυπημένος νέος τὰς παρηκολούθησεν, ἐν ᾧ ἐνύχτωνεν ἡδὴ, δεικνύων σημεῖα βαθείας καὶ δειλῆς προσηλώσεως, τίς οἶδε πρὸς ποῖαν ἐκ τῶν τριῶν. Τότε τὸ Μονεβασῶ παρὰ τινα ἐρημικὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ, ἐστράφη ἡρέμα πρὸς τὸ μέρος τοῦ νέου, καὶ μὲ ἕν εἰρωνικὸν ἄχ! πού λ' ἔχει μου, τὸν ἔκαμε νὰ χάσῃ ὁ δυστυχὴς τὰ μυαλά ἀπὸ τὴν χαρὰν τοῦ.

★ ★

Ἄλλ' ἐξόχως μεγάλην διασκέδασιν εὕρισκον αἱ τρεῖς ζωηραὶ κόραι εἰς τὸ νὰ παρενοχλῶσι πολὺ συχὰ, σχεδὸν καθ' ἑκάστην, εἰς τὸ σπιτάκι της μίαν ἐκτάκτως παράξενην γερόντισσαν, τὴν γρηᾶ Καντούσαιναν.

Ἡ γρηᾶ Καντούσαινα, χήρα ἐκ νεότητός της, χωρὶς θυγατέρα, μὲ δύο υἱοὺς ξενιτευμένους ἀπὸ χρόνων εἰς τοὺς ὠκεανούς, οἵτινες πρὸ μακροῦ εἶχον ξεχάσῃ τὴν μητέρα των—ἐπῆγαν ὅπως αὐτὴ ἔλεγε καταρωμένη, «στὴν ἀγυρισιά», καὶ εἶχαν ρίψει πέτραν ὀπίσω των—ἔζη εἰς μικρὰν καλύβην, παρὰ τὴν ἄκρην τοῦ χωρίου, μὲ μίαν αὐτοσχέδιον αὐλὴν ξερολίθι, ἐπαγγελλομένη ἐνίοτε τὴν μαίαν, εἰς τὰς σπανίας ἐγκύους ὅσαι ἀπεφάσιζον νὰ τὴν καλέσουν μὴ φοβούμεναι τὴν κακολογίαν της εἰς τὸ ὕστερον (διότι ἐσυνήθιζε νὰ ξαναλέγῃ μεγαλοφώνως ὅλα τὰ ψεγάδια, ὅσα θὰ ἔβλεπε τυχὸν εἰς τὴν λεχὼ καὶ εἰς τὸ περιβάλλον) καὶ ἔργον ἔχουσα ἀπὸ πρωῒας μέχρι ἐσπέρας νὰ διώχνῃ μὲ μίαν καλαμιὰν τῆς ξέναις κότταις ἀπὸ τὴν αὐλὴν της, ἀναθεματίζουσα καὶ καταδασφημοῦσα ὅλας τῆς γειτόνισσας.

Ἡ καλύβη καὶ ἡ μικρὰ περιοχὴ τῆς Καντούσαινας ἐξεῖχεν ἀπὸ τὴν εὐθείαν γραμμὴν κ' ἐκοπτεν ἀποτόμως τὸν δρόμον, ἀναγκάζουσα τὸν διαβάτην νὰ ἐκτελέσῃ μεγάλην καμπύλην. Τώρα, αἱ τρεῖς κορασίδες, ἢ Ὅρα, τὸ Μορφούλι, καὶ τὸ Μονεβασῶ, ἐπειδὴ ἦτον ὁ δρόμος των, ἤρεσκοντο καὶ αὐταὶ «νὰ κόφτουν δρόμον» καὶ ὅμως ἔβλεπον ὅτι ἡ γραία δὲν εὕρισκετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐξω εἰς τὴν αὐλὴν, ἀδιάφορον ἂν ἦτο μέσα εἰς τὴν καλύβην, ὅπως ἀπεδείκνυνεν ὁ κα-